

Особливістю операційної напруженості є злиття мотиву з ціллю, здійснення мобілізуючого впливу та збереження працездатності, тоді як при емоційному помітним є різке незбігання цілі з мотивом діяльності, що дезорганізує сам процес діяльності та супроводжується різкими емоційними реакціями [2; 3].

Дослідники, аналізуючи психічну напруженість і розмежовуючи її з поняттям «стрес», зупинились на критерії характеристики ступеня вираженості цих станів. Психічна напруженість – це неспецифічна реакція організму й особистості у відповідь на вплив складної ситуації, яка залежить не тільки від характеру факторів складності, але й від ступеня чутливості до них організму, а також індивідуальних особливостей відображення ситуації. Стрес визначають як крайній ступінь психічної напруженості, що дезорганізує діяльність, на відміну від стану напруженості, який дає змогу підвищено й адекватно функціонувати організму [2].

Підсумовуючи поняття «стрес», доцільно його розглядати як реакцію організму, яка виражається у стані напруженості, пригніченості та виникає у людини під натиском екстремального впливу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайчикова Т. В. Діагностика та профілактика синдрому «професійного вигорання» у вчителів : Методичні рекомендації. Київ-Рівне. 2003. 24 с.
2. Паньковець В. Л. Проблема професійного стресу менеджерів освітніх організацій. *Актуальні проблеми психології. Том 1.: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія: Зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України.* [За ред. Максименка С.Д., Карамушки Л.М.] Київ : Міленіум. 2003. Ч. 9. С. 126-129.
3. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. Освіти. [За наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової]. Київ : Міленіум. 2004. 264 с.
4. Lazarus, R. S. Patterns of adjusment. New York : McGraw-Hill. 1976. pp. 67-71.

ЛІДЕР УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ КЕРІВНИК КОМАНДИ ОДНОДУМЦІВ

Тимчук О.С.

педагог-організатор

*Рівненського академічного ліцею «Престиж»
імені Лілії Котовської РМР*

«Ким є справжній лідер? Якими рисами характеру він володіє? Яка його роль у роботі команди?» Ці та багато інших питань, що стосуються особистості лідера, є надзвичайно актуальними у наш час. Дослідженням питання лідерства присвячені роботи низки вітчизняних учених, зокрема І. А. Зяюна, Т. В. Гури, С. А. Калашнік, В. Є. Михайличенко, Н. В. Підбуцької, О. О. Нестулі, С. І. Нестулі, О. Г. Романовського, О. С. Пономарьова, Г. В. Попової та ін. Лідерство досить

часто ототожнюють з поняттям менеджменту, однак ми розуміємо, що лідер може бути водночас і менеджером, однак не кожен менеджер здатний бути лідером свого колективу. У закладах освіти ми досить часто стикаємося з проблемою, коли в учнівському колективі може бути формальний та неформальний лідери. Формальний лідер може обиратися, скажімо, за порадою класного керівника, однак не мати авторитету серед однолітків, тому й не може повною мірою виконувати свої функції.

Одним із завдань педагогів у сучасній школі є виокремлення учнів, які мають лідерські якості, та формавання повноцінного лідера колективу через систему занять.

Розпочинаючи роботу з активними та амбітними учнями варто в першу чергу розтлумачити саме поняття «Лідера». Важливо, щоб на початку учні висловили власні думки. Для цього можна використати наступну вправу.

Усіх учасників потрібно об'єднати у три групи. Для того, щоб це зробити випадковим чином, учасники повинні розрахуватися на «перший-третій». Перші номери утворюють першу групу, другі – другу і, відповідно, треті – третю. Учасники кожної групи отримують ватман та маркери і повинні описати та презентувати свої думки щодо певної тези. Група 1 – «Лідер. Ким він є?», група 2 – «Що робить?», група 3 – «Яка його роль?». Вислухавши представника кожної групи, варто підсумувати отриману інформацію. Пізніше – подати дефініції.

О. Г. Романовський та В. Є. Михайличенко визначають *лідерство* як «здатність впливати на інших людей у напрямку досягнення визначеної мети» [9, с. 514].

Н. В. Мараховська під поняттям «лідер» розуміє особистість з потенціалом, який цінний для групи і завдяки якому вона може впливати на інших людей [4, с. 15].

Отож, лідер – це людина з якостями керівника, яка має знання та вміння, необхідні для керівництва групою, щоб остання охоче досягала своїх цілей.

Функції лідера виникають із потреб робочих груп. Розглянемо 3 ділянки потреб:

1. Завдання. Реалізація спільного завдання.
2. Команда. Утримування єдності команди.
3. Одиниця. Індивідуальні потреби членів команди.

Розглянемо 7 основних рис, якими повинен володіти кожний лідер (за твердженням Джона Еріка Адаїра – британського академіка, який є теоретиком лідерства та автором понад сорока книг (перекладених на вісімнадцять мов) про ділове, військове та інше керівництво):

1. Ентузіазм
2. Чесність
3. Твердість (у прийнятті рішень)
4. Справедливість
5. Сердечність
6. Покірність
7. Впевненість у собі [1]

Варто також звернути увагу на 5 рис особистості лідера, які допомагають успішно виконувати свої функції:

1. *Здатність впливати на групу* – викликає бажання групи досягти цілей, виконати завдання.

2. *Здатність до командування* – прийняття рішень щодо наступних дій у міру розвитку ситуації та їх послідовного виконання.

3. *Спокій* – здатність контролювати емоції у складних або стресових ситуаціях.

4. *Залучення (відповідальність)* – докладання зусиль та виявлення рішучості під час виконання завдань та досягнення цілей.

Здорове судження – здатність систематично оцінювати та використовувати наявні ресурси та інформацію способом, що відповідає здоровому глузду, та забезпечувати досягнення очікуваних результатів.

При врегулюванні суперечливих питань, лідер повинен уміти знаходити консенсус. Це можливо лише за умови врахування думки всіх членів команди та зближення розбіжних поглядів. Працюючи з лідерми, варто провести вправи «Так, і...», «Так, але...».

Вправа «Так, і...». Учні сідають в коло. Тренер пропонує розглянути ситуацію – «всі ми плануємо поїхати на кілька днів на відпочинок. Але немає розробленого маршруту.» Завдання першого учня запропонувати початковий пункт (наприклад у Львів). Кожен наступний висловлює свою думку, але починає її словами «Так, і...». Наприклад, наступний учень скаже «Так, і потім в Карпати», «Так, і в Карпатах піднятися витягом на гору», «Так, і з Карпат поїхати у Чернівці» і т.д. Висловитися мають всі учасники групи.

На протигагу цій ситуації, одразу можна розглянути «Так, але...». Ситуація та ж сама. Перший учень пропонує початковий пункт, але кожен наступний має почати свою репліку словами «Так, але...». Приклад побудови комунікату в даній ситуації – «Пропоную поїхати у Львів», «Так, але я хочу у Карпати», «Так, але я б хотів поїхати у Кам'янець Подільський», «Так, але вважаю, що краще відправитися у печери на Тернопільщині» і т.д.

Підводячи підсумок даних вправ, звертаємо увагу учнів, що у першій ситуації ми, враховуючи думки та побажання кожного, фактично побудували чудовий маршрут для цікавої та яскравої поїздки, оскільки будуть враховані вподобання кожного. Натомість у другій ситуації учасники взагалі не дійшли згоди, так як кожен стояв на своєму.

Отже, відшукати консенсус ми можемо лише тоді, коли не заперечуємо думки та пропозиції одне одного, а тільки доповнюємо своїм власним баченням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаїр Джон. Психологія лідерства. К., 2007. 352 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія: Навч. посіб. 6-те вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2007. 309 с.
3. Куча С. Школа для майбутніх лідерів. *Шкільний світ*. 2006. Лютий. №8.

4. Мараховська Н. В. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2009. 22 с.
5. Мітлош А.В. Психологічний аналіз лідерської обдарованості членів молодіжних громадських об'єднань: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01. Київ, 2007. 20 с.
6. Нестуля О. О., Нестуля С. І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ – початок ХХІ ст.): навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 375 с.
7. Пономарьов О. С. Феномен лідерства у контексті суспільних проблем. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2015. № 4. С. 11-19.
8. Романовський О.Г. Типологія лідерства. Х: ХДПУ, 2000. 532 с.
9. Романовський О. Г., Михайличенко В. Є. Філософія досягнення успіху Психологічний аспект: підручник. Харків: НТУ «ХПІ», 2007. 592 с.
10. Шевченко Н. Майбутнє належить лідерам. *Шкільний світ*. 2008. Січень. №4.

СИСТЕМА MOODLE ЯК БАЗИС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Токарєва І. А.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри інженерно-авіаційного забезпечення
Харківського національного університету Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба*

На сучасному етапі інформаційної революції та швидкого технологічного розвитку важливо адаптувати освітній процес у вищих навчальних закладах до нових вимог суспільства і ринку праці. Однією з актуальних тенденцій сьогодення є зростання попиту на гнучкі та доступні освітні програми, зокрема дистанційно, що дозволяють студентам самостійно визначати темп і місце навчання. Ефективне керування дистанційним освітнім процесом можливе завдяки невідпинному розвитку інформаційних технологій.

Moodle – інтерактивне середовище яке дозволяє не лише давати студентам необхідний контент, контролювати активність, час їх роботи в системі, а і забезпечує зворотній зв'язок між студентами та викладачем. У цьому контексті система Moodle як базис дистанційного навчання є одним з ключових інструментів, який відкриває величезні можливості для користувачів без прив'язки до просторових та часових обмежень.

Система Moodle набула широкого розповсюдження завдяки своїм можливостям сприяти ефективній організації, взаємодії та оптимізації навчального процесу. Вона надає можливість використання різноманітних інструментів для навчання та оцінювання, сприяючи активній співпраці між викладачами та студентами. Зростаючий інтерес до використання системи Moodle у вищих навчальних закладах обумовлює потребу глибокого розуміння її можливостей та оцінки переваг і недоліків, а також дослідження її впровадження в освітній процес.